संस्कृत.

क्र.नं. ८०

याज्ञिक.

प्रयोग

घाटाची प्रतिष्ठा

शके १७२२

3763

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(1)

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगजानन ॥
अथ चलार्चाप्रतिष्ठाप्रयोगः ॥ छ ॥

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(२)

श्रीमंगलमूर्त्तये सांबसदाशिवाय नमः ॥ ॥ अथ बोधायनसूत्र
त्रे त्रिविक्रमीचानुसृत्य चलाच्योंच्यते ॥ यजमानोऽज्योतिःशास्त्रोक्तानु
सारेण प्रतिष्ठादिनं निश्चित्य तत्पूर्वदिने दशद्वादशषोडशान्यतर
हस्तं मंडपं कृत्वाग्नेये चतुरस्रं कुंडं स्थंडिलं वा पूर्वतो हस्तमात्रां वेदिं
नैरृत्ये वास्तुमंडलं मध्ये वेदीं तदुपरि सर्वतोभद्रं चक्रं तावत्स्नात्वा छा
दिते पीठे प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य पवित्रपाणिः पत्न्यासह प्राणाना
यम्य देशकालौ संकीर्त्य अस्यां मूर्तौ अस्मिन्लिंगे वा देवस्य सान्नि
ध्यार्थं दीर्घायुर्लक्ष्मी सर्वकामसमृध्यक्षय्यसुखकामो लिंगप्र
तिष्ठां अमुकमूर्त्तिप्रतिष्ठां वा करिष्ये ॥ तदंगत्वेन गणपतिपूजनपु

(2A) ण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यादिवरणानि च
करिष्ये इति संकल्प्य तत्तत्कल्पोक्तविधिना कृत्वा चार्यं वृत्वा
ब्राह्मणं चतुरश्च ऋत्विजश्च वृत्वा यथाविभवं मधुपर्कपूजां कृ
त्वा वस्त्रादिभिः संपूज्य तदधीनो भवेत्॥ ततआचार्यो
यजमानेन वृतोहमस्मिन्कर्मण्याचार्यकर्म करिष्ये इति सं
कल्प्य यदत्र संस्थितमिति सर्षपान्विकीर्य शुचीवइति
पंचगव्येनापोहिष्ठेति तिसृभिः शुद्धोदकेन च यागभूमिं

(3)

लिं· अर्घंप्रोक्ष्यस्वस्त्ययनंतार्क्ष्यमितिमंत्रद्वयंपठित्वादेवाआयांतुयातुधानाअपयां
२ तुविष्णोदेवयजनंरक्षस्वेतिभूमौप्रादेशंकृत्वा मंडपपूजांतत्तत्कल्पोक्तविधि
नाकृत्वा पूर्वरात्रौहिरण्योपधानंदेवेपंचगव्यहिरण्ययवदूर्वाश्वत्थपला
शपर्णैरापोहिष्ठेतितिसृभिर्हिरण्यवर्णाइतिचतसृभिःपवमानःस्वर्ज
नइत्यनुवाकेनाभिषिंचेदंविष्णुरितिपुष्पफलयवदूर्वाःसमर्प्यरक्षोहण
मितिहस्तेकंकणंबध्वावाससाछाद्यावतेहेडउदुत्तममितिमंत्राभ्यांजले
धिवासयेत्॥ ॥इदंबोधायनोक्तं॥ ॥ततआचार्यःचलप्रतिष्ठायां
कुंडसमीपमागत्यस्वगृह्योक्तविधिनास्थंडिलकरणाद्यग्निप्रतिष्ठांतंकृ २
त्वा प्रबोध्याग्निंचत्वारिशृंगेतिध्यात्वासमित्त्रयमादायसमिद्द्वयंवा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

अद्यएहीत्यादिप्राणायामांतेऽस्मिन्नचलप्रतिष्ठाख्येकर्मणियायक्ष्यमाणा
इत्यादिव्याहृत्यंतमुक्त्वा ग्रहपक्षे आदित्यादीन्ग्रहान् अधिदेवताः प्रत्यधि
देवताः क्रतुसंसकदेवतालोकपालांश्चान्वाधाय ततः स्थाप्यदेवं तन्मंत्रेण
पलाशोदुंबराश्वत्थापामार्गशमीसमित्तिलनैवारचर्वाज्यैः प्रतिद्रव्यमष्ट
सहस्रमष्टशतमष्टाविंशतिसंख्याकाभिः आहुतिभिः ॥ पृथिव्यग्नियजमा
नसूर्यजलवायुसोमाकाशमूर्तीन् । शर्वपशुपत्युग्ररुद्रभवेशानमहादेवभी
मांस्तत्पतीन् ॥ इंद्राग्नियमनिर्ऋतिवरुणवायुकुबेरेशानान्लोकपालान् ॥ प
लाशोदुंबराश्वत्थापामार्गशमीसमित्तिलचर्वाज्यैः प्रत्येकं प्रतिद्रव्यं अष्टा
विंशतिसंख्याकाभिरष्टसंख्याकाहुतिभिर्वा । अग्निर्यजुर्भिरितिरित्यनु

लिं॰अ वाकोच्क दशमंत्रैर्दशाहुतिभिः प्रति पर्यायं एकैकयाज्याहुत्या ग्रहादिमं
र्गा उक्तदेवताभ्य एकैकयाज्याहुत्या अंगहोमइत्यादिएतादेवताइस्यंतमुक्का
३ समिधोग्न्यावाधाय परिसमूहनादि नैयार चरुश्रपणं विष्णुश्रेह सर
श्रपयित्वाज्यभागसामान्यप्रधानांते अन्वाधानोक्तकीर्तितानां देवतानां
होमं कुर्यात्॥ तत्र मंत्राः॥ विष्णोर्द्वादशाक्षरो ष्टाक्षरो वा॥ शैवे षडक्षरः॥ सूर
र्ये ष्टाक्षरः। तद्गायत्रीवा। गणपतौ गणानां त्वेति अष्टाक्षरो वा। देव्यां तद्गा
यत्री। अथ मत्स्यादीनां मंत्राः। स्योना पृ॰ यथाः। अग्निं दूतं वृ॰ कतुं। असि
हि वीर सेन्योसि भूरि परादद्दि॥ आसि दभ्रस्य चिद्वृधो यजमानाय शिक्षसि सुन्वते भूरि
ते वसु॥ आकृष्णेन॰ नि पश्यन्॥ शंनो देवी॰ त्युनः। वात आ वातु भेषजं शंभुर्मयो ३

(6A)

भन्नो हृदे। प्रण० पतू॥ वयं सोम० नहि॥ आदित्यान्नस्य० दिवा॥८॥ अघोरेभ्यो०
पेभ्यः॥ नमः शर्वायच पशुपतयेच॥ स्तुहि श्रुतं गर्त० पंतु सेनाः॥ योरुद्रो
अग्नौ योअप्सु० नमो अस्तु॥ नमो भवायचरुद्रायच॥ तमीशानं जगत०
स्तस्थुषे॥ तत्पुरुषाय विद्महे महा०दयात्॥ नमउग्राय भीमायच॥८॥ ॥
इंद्रं वो विश्वतस्परि हवामहे० केवलः॥ अग्न आयाहि वी० बर्हिषि॥ यमाय
सोमं सुनुत० कृतः॥ अस्कन्नंद्य मयजमानं० मस्तु॥ इमं मे वरुण० चके॥ आ
नो नियुद्भिः शतिनीभिरध्व० सदानः॥ आप्यायस्व समे० गथे॥ अभि त्वा देव स०
महे॥८॥ एवं होमं कृत्वा॥ ॥अग्निर्यजुर्भिः सविता स्तोमैः॥ इंद्र उकथाम
दैः स्वाहा॥ अग्नये यजुर्भ्यः सवित्रे स्तोमेभ्य इंद्राय उकथामदेभ्यश्चेदं॥९॥॥
भ्यइं

Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5)

लिं॰ च॰ प्रति॰ ४

इंद्र उक्थामदेर्मित्रावरुणावाशीषा ॥ अंगिरसो धिष्ण्यैरग्निभिः स्वाहा ॥
इंद्रायोक्थामदेभ्यो मित्रावरुणाभ्यामाशीषे । गिरोभ्यो धिष्ण्येभ्योऽग्नि
भ्य इदं॰ ॥ २ ॥ अंगिरसो धिष्ण्यैरग्निभिर्मरुतः सदोहविर्धानाभ्यां ॥ आपः
प्रोक्षणीभिः स्वाहा ॥ अंगिरोभ्यो धिष्ण्येभ्योऽग्निभ्यो मरुद्भ्यः सदोहवि
र्धानाभ्यां मरुद्भ्यः प्रोक्षणीभ्य इदं॰ ॥ ३ ॥ आपः प्रोक्षणीभिरोषधयो बर्हि
षा ॥ अदितिर्वेद्या स्वाहा ॥ अद्भ्यः प्रोक्षणीभ्य ओषधीभ्यो बर्हिषेऽदित्यै वेद्या
या इदं॰ ॥ ४ ॥ अदितिर्वेद्या सोमो दीक्षया ॥ त्वष्टेध्मेन स्वाहा ॥ ~~अदितिर्वेद्या~~
आदित्यै वेद्याय सोमाय दीक्षायै त्वष्ट्र इध्मायेदं॰ ॥ ५ ॥ त्वष्टेध्मेन विष्णुर्यज्ञे ४

Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

नावसवआज्येनस्वाहा ॥ वसुभ्य इध्मायाविछवेयज्ञायवसुभ्यआज्यायेदं ॥६॥
वसवआज्येनादित्यादक्षिणाभिः ॥ विश्वेदेवाऊर्जास्वाहा ॥ वसुभ्यआज्या
(5A) यआदित्येभ्योदक्षिणाभ्योविश्वेभ्योदेवेभ्यऊर्जइदं ॥७॥ विश्वेदेवाऊ-
र्जापूषास्वगाकारेण ॥ बृहस्पतिःपुरोधयास्वाहा ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यऊर्जे
पूष्णेस्वगाकारायबृहस्पतयेपुरोधायाइदं ॥८॥ बृहस्पतिःपुरोधया
प्रजापतिरुद्गीथेन ॥ अंतरिक्षंपवित्रेणस्वाहा ॥ अं~~तरिक्षाय पवित्राय वा~~
~~य [illegible] इदं~~ ॥ बृहस्पतयेपुरोधायेप्रजापतयउद्गीथा
यअंतरिक्षायपवित्रायेदं ॥९॥ अंतरिक्षंपवित्रेणवायुःपात्रैः ॥ अहश्श्र
द्धयास्वाहा ॥ अंतरिक्षायपवित्रायवायवेपात्रेभ्योमह्यंश्रद्धायाइदं ॥१०॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yeshwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6)

मंडल

लिंग अर्ची ५

इति दत्वाहुतीर्हुत्वा देवस्य पादौ स्पृशेत्॥ तथैव पुनर्हुत्वा नाभिं॥ तृ
तीये मध्यं॥ चतुर्थे ऊरू॥ पंचमे शिरः॥ स्पृष्ट्वा प्रतिपर्यायं संपातोदके
न देवमभिषिंचेत्॥ ततो दिवनामा मे केकामान्याहुतिं हुत्वा होम
शेषं समाप्य चर्वाशेषं धयेत्॥ ॥ स्थिरे तु होमादिक मंत्रेन कार्यं॥ ॥
किंतु नीवारचरुशेषेण दिग्बल्यंते प्रतिष्ठादि कार्यं॥ ।मथा॥ दे
वं नत्वा॥ स्वागतं देवदेवेश ... पन मोस्तु ते॥ शुद्धे पिल दधिष्ठा
ने शुद्धिं कुर्मः सहस्त्यता॥ इति संप्रार्थ्य॥ सर्वलिंगाचार्यः॥ उत्तिष्ठ ब्रह्मण०
सचा॥ इस्कृथाप्य॥ जले धिवासित देवे पावद्धोम समाप्य थर्वशी र्षो
द्वृत्तिभिः संततां धारां कुर्यात्॥ अग्निः सप्तिमिति सूक्त मग्निपद ५

(6A)

रहितं चेत्येवं अष्टोत्तरसहस्रवारं अष्टोत्तरशतवारं अष्टाविंशतिवारं वा
पठन् धारां पातयेत्॥ ततो होमांते उत्थापनं कार्यं॥ एवमकृते इदानीमुत्था
पनोत्तरमग्न्युत्तारणं॥ ततो चौं द्वादशवारं मृदाजलेन च प्रक्षाल्य। मंत्रवत्सं
च गव्यं कृत्वा पयः पृथिव्या मा वेदाराजानमिति संस्नाप्य॥ आप्यायस्व दधि
क्राव्णस्तेजो सिम घृतवाता आयं गौरिति पंचामृतैः संस्नाप्य लिंगं चेन्नम
स्ते रुद्रैस्स ष्टाभिः संस्नाप्य घृतेनाभ्यज्यो द्वर्त्तनेनोष्णोदकेन प्रक्षा
ल्य गंधं दत्वा संपातोदकेनाभिषिच्य सपल्लवैः श्चतुर्भिः कुंभैरापो हिष्ठे
ति त्रिभिः राकलशोषितिच प्रत्येकं समुद्रज्येष्ठा इति चतुर्भिराकलशेषि
तिनमिलितैः संस्नाप्योदुंबरादिपीठे चौमुपवेश्य परितोष्ट दिक्षु कुंभान्

the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

७)

लिंग अर्चा ५ संस्थाप्य तेषु गंधपुष्पदूर्वाः क्षिप्त्वाऽद्येसमन्नदः द्वितीये पुष्करपर्णशमीवि
कंकतान्यसंतकत्थकंपचपल्लवांश्च ॥ तृतीयादिषु सप्तधान्यपंचरत्नफल
पुष्पाणि कुशदूर्वागोरोचनाः संपातोदकं गंधसर्वौषधीः क्षिप्त्वा क्रमेणा
पो हि ष्ठेति तिसृभिर्हिरण्यवर्णा इति चतसृभिः पवमानानुवाकेन चाभि
षिच्य कुंभे शमीपलाशवटखदिरबिल्वाश्वत्थविकंकतपनसाम्रशि
रीषोदुंबराणां पल्लवान्कषायांश्च [illegible] त्वाश्वत्थे व इत्यभिषिच्य पंच [illegible]
रत्नोदके हिरण्यवर्णा इति सं [illegible] स्नाप्य वाससी दत्वोपवीतादि पीठं तं द्वी३
कृत्वा हिरण्यगर्भः सम० धेम। यः प्राणतो० धेम। य आत्मदा० यस्येमे हि० ५
यं क्रंदसी० येन द्यौ० आपो हि ष्ठा० यश्चिदापो० इदमापः ष्ठोदी पान्न दत्वा नानाव

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(7A) पर्णान्यन्नानि देवस्य पुरतः स्थापयित्वा तदुपरि दीपान्मज्वाल्य देवस्य
नेत्रोन्मीलनं कुर्यात्॥ स्वर्णशलाकया तेजसपात्रस्थं मधु घृतं च गृही
त्वा चित्रं देवानां तेजोसीति मंत्राभ्यां॥ ॐ नमो भगवते तुभ्यं शिवाय हरये
नमः॥ हिरण्यरेतसे विष्णो विश्वरूपाय ते नमः॥ इति च दक्षिणसव्ये मंत्रा
भ्यामालिखेत्॥ अंजेति त्वेति अंजनेन मधुना चांज्यादेवस्य त्वेति मध्वाज्य
शर्कराभिरंजयेत्तेनैवांजनेन पुनरंजयेत्॥ अत्रानेजमीति शेषः॥ स्थिरलिं
गे स्वर्ण सुवर्ण स्थंभ्यागंधेन॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय हिरण्यरेतसे
पराय परमात्मने विश्वरूपायोमाप्रियाय नमः इत्यंजनादिनांजये
त्॥ नतआदर्शभक्ष्यादिदर्शयेत्॥ ततः कर्त्राचार्याय गामत्ति [illegible] अभ्यर्च्य

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

दक्षिणां दद्यात्॥ आचार्यः प्रत्यच्चमान्दोप्रवंवदन्पुरुषसूक्तेन स्तुत्वा वंश
पात्रे पंचवर्णौदनेन देवस्य नीराजनं कृत्वा रुद्राय चतुष्पथे दद्यात्॥ ॐ न
मो रुद्राय सर्वभूताधिपतये दीप्तशूलधराय मादयित्ताय विश्वाधिपतये
रुद्राय वै नमो नमः॥ शिवमस्तु हि तं के मा स्तु स्वाहा॥ इति॥ अश्वत्थपर्णे भूते
भ्यो नम इति॥ केचिदेतद्रात्रौ सिद्धप्रतिष्ठायामिच्छंति॥ अथाचार्यः स
र्वतोभद्रे देवानावाहयेत्॥ मध्ये ब्रह्माणं पूर्वादिषिंद्रादीन् ईशानेंद्राद्यं
तरालेषु वसून्रुद्रानादित्यानश्विनौ विश्वान्देवान्सप्तयक्षान्गंधर्वाप्स
रसः स्कंदवृषौ अग्नेऱ्यानाद्यंतरालेषु दक्षं विघ्नं दुर्गां स्वधां मृत्युरोगान्स
मुद्रान्सरितः मरुतः गणपतिं चेति मध्ये पृ[illegible] थ्वीं मेरुं च स्थाप्य देवं चा ८

(8A) वाह्यबाह्ये प्रागादि वज्रं शक्तिं दंडं खड्गं पाशं अंकुशं गदां शूलं ॥ तद्बाह्ये ॥ गौ
तमं भरद्वाजं विश्वामित्रं कश्यपं जमदग्निं वसिष्ठं अत्रिं अरुंधतीं च । तद्बाह्ये ॥
नवग्रहान् ॥ तद्बाह्ये ऐंद्रीं कौमारीं ब्राह्मीं वाराहीं चामुंडां वैष्णवीं माहेश्वरीं वै
नायकीमिति म ॥ एतानामभिरावाह्य संपूज्याचार्यो देवं तन्मंत्रेणावाह्य
मंडलमध्ये वीसक प्रतिष्ठितो भवेति ॥ निवेद्य संपूज्य वन्हौ मंडलदेवतानामभि
स्तिलाज्येन दशादशाज्याहुतीर्हुत्वा शय्यायां देवमारोप्य पुरुषसूक्तोत्तरनारा
यणाभ्यां स्त्कबा देवेन्यासान्कुर्यात ॥ यथा ॥ पुरुषात्मने नमः ॥ ॐकारः सर्व
त्र ॥ प्राणात्मने नमः ॥ प्रकृतितत्त्वाय नमः । विशुद्धतत्त्वाय । अहंकारतत्त्वाय । मन
स्तत्त्वाय । प्रकृतितत्त्वं सर्वांगे ॥ बुद्धितत्त्वं हृदि ॥ शब्दतत्त्वं शिरसि ॥ स्पर्शत

(९)

लिंगप्र० ८

त्वं त्वचि॥ रूपतत्वं हृदि। एवं रसतत्वं रसनायां॥ गंधतत्वं घ्राणे॥ श्रोत्र
तत्वं कर्णयोः॥ त्वकूतत्वं त्वचि। चक्षुस्तत्वं चक्षुषोः॥ जिह्वातत्वं मुखे। घ्रा
णतत्वं नासयोः। वाकूतत्वं वाचि। पाणितत्वं हस्तयोः॥ पादतत्वं पादयोः॥
पायुतत्वं गुदे (?) पाने॥ उपस्थतत्वं लिंगे॥ पृथिवीतत्वं शरीरे॥ आपूतत्वं जि
ह्वायां॥ तेजस्तत्वं चक्षुषोः॥ वायुतत्वं नासायां॥ आकाशतत्वं कर्णयोः॥
सत्वतत्वं हृदि॥ रजस्तत्वं नाभौ॥ तमस्तत्वं लिंगे॥ ॥ ततः पुरुषसूक्तं
न्यासः॥ सहस्रशीर्षा० वामकरे॥ पुरुषएवे० दक्षिणकरे॥ एतावान्०
वामजानुनि॥ त्रिपादूर्ध्वं० दक्षिणजानुनि। तस्माद्विरा० वामकट्यां॥ यत्पुरु ५ ८
षेण० दक्षिणकट्यां॥ तंयज्ञं ब० नाभौ। तस्माद्यज्ञा० हृदि। तस्माद्यज्ञा०

(9A)

कंठे। तस्मादृश्वा० वामबाहौ॥ यत्पुरुषं व्य० दक्षिणबाहौ। ब्राह्मणोस्य० वाम
नासायां॥ चंद्रमा म० दक्षिणनासायां॥ नाभ्या आसी० वामनेत्रे॥ सप्तास्या
सन्० दक्षनेत्रे॥ यज्ञेन यज्ञं० शिरसि॥ ततः स्रग्वन्मायी भवेति। द्वाभ्यां दे
वस्थापयित्वा मंडलद्वाभ्ययोरंतराले नगंतव्यमितिप्रैषं दत्वा मंडलदेवता
भ्यो नामभिः पायसेन चरुणा वा बलिं दद्यात्॥ नीवारचरुशेषेण दिग्बलिं च॥
स्थिरप्रतिष्ठायां तु त्राग्निस्थापनादिकं॥ ततः परेद्युः सद्योवाउत्तिष्ठब्रह्म
णस्पत इति तूर्यघोषादेवमुत्थाप्य पुरुषसूक्तोत्तरनारायणाभ्यां स्तुत्वा
घृते व्रीहिचरुं श्रपयित्वा स्थाप्यदेवमंत्रेण दशाहुतीर्हुत्वा नामभिर्जुहुया
त्। अग्नये स्वाहा। सोमाय स्वाहा। धन्वंतरये स्वाहा॥ कुहै स्वा० अनुमत्यै०

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai ... Joint project

लिं.ग.प्र. प्रजापतये स्वाहा। परमेष्ठिने० ब्रह्मणे० अग्नये० सोमाय० अग्नये न्ना
१ दाय० अग्नयेन्नपतये० प्रजापतये० विश्वेभ्यो देवेभ्यः० सर्वेभ्यो देवेभ्यः०
भूर्भुवः स्वः स्वा० अग्नये स्विष्टकृते स्वा० इति॥ ततः समस्ते पुनस्तैस्ता
भ्यां पुर्णाहुतिं जुहुयात्॥ तत आचार्यो यास्तो षधीरिति सर्वौषधीः स
मप्य संपातोदकं देवमंत्रेण तत्वारमभिमंत्र्य तेनैवाभिषिंचेत्॥ त
त उत्तिष्ठेति देवमुत्थाप्य विश्वतश्चक्षुरिरूपरूछाय देवं ध्याला जपेत्॥
ॐ ब्रह्मणे नमः। विष्णवे० रुद्राय० इंद्राय० अग्नये० यमाय० निर्ऋतये०
वरुणाय० वायवे० सोमाय० ईशानाय० वसुभ्यो० रुद्रेभ्यो० आदित्ये
भ्यो० अश्विभ्यां न० मरु[illegible]द्भ्यो० कुबेराय० गंगादिमहानदीभ्यो० अग्नी १

(१०अ) षोमाभ्यां० इंद्राग्निभ्यां० द्यावापृथिवीभ्यां० धन्वंतरये न० सर्वेशाय० वि
श्वेभ्यो देवेभ्यो० ब्रह्मणे नम इति संपातोदकेन यजमानमभिषिच्य देवं
ध्यात्वा प्रतितिष्ठ परमेश्वरेति पुष्पांजलिं निवेद्य सच्चिदानंदब्रह्मैव भक्ता
नुग्रहाय गृहीतविग्रहं करचरणाद्यवयविनं निजवाहनायुधाद्युपेतं नि
ज हृत्कमले वा स्थितं सर्वलोकसा[illegible]मणीयांसं परमे व्यस्मि परमांश्रि
ये गमयेति मंत्रेण पुष्पांजलावागतं विभाव्याचीयां विन्यस्य प्राणप्रति
ष्ठां कुर्यात्॥ यथा॥ अस्य श्रीप्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुरुद्रा ऋषयः शि
२ छंदांसि रसि। ऋग्यजुःसामानि मुखे। क्रियामयवपुः प्राणाख्या देवतायै हृदये। आं
बीजाय नमो गुह्ये॥ क्रौं शक्तिः पादयोः॥ प्राणप्रतिष्ठायां विनियोगः॥ ॐ आं०

(51)

लिंगम॰ अं कं खं गं घं ङं॰ आं॰ पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशात्मने अंगुष्ठाभ्यां॰
१॰ ईं॰ ॐ आं ह्रीं क्रौं ईं चं छं शब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मने तर्जनीभ्यां॰ ॐ आं॰ उं टं॰
ॐ॰ श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणात्मने मध्यमाभ्यां॰ ॐ आं॰ एं तं थं॰ ऐं॰ त्र
वाक्पाणिपादपायूपस्थात्मने अनामिकाभ्यां॰ ॐ आं॰ ॐ पं फं॰ औं क्रौं॰
वक्तव्यादानगतिविसर्गानंदात्मने कनिष्ठिकाभ्यां॰ ॐ आं॰ अं यं रं॰ सं
क्रौं॰ अः मनोबुध्यहंकारचित्तविज्ञानात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां॰ एवं हृदया
दि॰॥ एवं आत्मनि बिल्वपत्रेण देवे च न्यासं कृत्वा देवं स्पृष्ट्वा जपेत्॥ ॐ
आं ह्रीं क्रौं यं रं लं वं शं षं सं हं देवस्य प्राणा इह प्राणाः॥ ॐ आं ह्रीं क्रौं यं रं लं॰
हं क्षं हंसः सोहं देवस्य जीव इह स्थिताः॥ ॐ आं ह्रीं क्रौं यं रं॰ हं क्षं हंसः सोहं १०

…Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

देवस्य सर्वेंद्रियाणि ॥ ॐ आं ह्रीं क्रों यं रं ० हं सः सोहं देवस्य वाङ्मनश्चक्षु
(11A) श्रोत्रजिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्था इहैवागत्य सुस्वस्तये सुखं चिरं
तिष्ठंतु स्वाहा ॥ ततो हृदयं गुष्ठं दत्वा लेपेत् ॥ अस्यै प्राणाः प्रतिष्ठंतु अस्यै
प्राणाः क्षरंतु च । अस्यै देवत्वमर्चायै मामहेति च कश्चनेति ॥ अस्मनीति पु
नरस्मा० स्वाति ॥ ततः प्रणवेन संस्थाप्य सजीवं ध्यात्वा ध्रुवाद्यौरित्यृचं जपेत् ॥
ततो देवस्य दक्षिणे कर्णे गायत्री देव मंत्रं जप्त्वा पुरुषसूक्तेनोपस्थाय पा
दनाभिशिरस्सु स्पृष्ट्वा ऋग्वस्सूक्तं त्रिर्जपेत् ॥ ततः कर्त्ता स्वागतं देवदेवेश
मद्भक्त्या त्वमिहागतः ॥ प्राकृतं त्वमदृष्ट्वा मां बालवत्परिपालय ॥ धर्मार्थ
कामसिध्यर्थं स्थिरो भव शुभाय नः ॥ सान्निध्यं तु सदा देवस्वार्चायां परिक

(५२)

लिंगभ० ल्मय॥ यावच्चंद्रश्चावनी सूर्यास्तिष्ठंत्यप्रतिघातिनः॥ [illegible] तावत्त्वयात्र देवेश
११ रुद्धेयं भक्त्यानुकंपया॥ भगवन्देवदेवेश त्वं पिता सर्वदेहिनां। येन रूपेण भ
गवन्त्वया व्याप्तं चराचरं। तेन रूपेण देवेश स्वार्चायां संनिधीभव [illegible] तिन
मे नमः॥ एतदंतं सर्वदेवानां समानं॥ देवमंत्रश्च मूलमंत्रो वैदिको वा ग्राह्यः॥
॥ अथाचार्यः॥ कर्त्ता लिंगमर्चीव [illegible] ॐ भूः पुरुषमावाहयामि। ॐ भुवः पुरु०
ॐ स्वः पु० ॐ भूर्भुवः स्वः पु० इत्यावा[illegible]गवेनः॥ सनंदत्वा तेनैव [illegible] श्यामाक
दूर्वाविष्णुक्रांता पद्ममिश्रं पाद्यं॥ इमा आपः शिवतमाः पूताः पूततमा मेध्या
मेध्यतमा अमृता अमृतरसाः पाद्यास्ता जुषतां प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णातु भ ११
गवान्सांबशिवः [illegible] सांबशिवायेदं पाद्यं॥ भगवान्महाविष्णुर्विष्णवे इदं पाद्यं॥

(12A) अथार्घ्यद्रव्यं उदक गंधपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपदूर्वामिश्रिताः॥
इति विध्यो ॐ इमा आपः शिवतमाः पूताः पूततमा मेध्या मेध्यतमा अमृ
अर्घ्या२ ता अमृतरसाः [illegible] स्तां जुषतां प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णातु भगवान्सां
बशिवः सांबशिवायेदमर्घ्यं॥ अथाचमनीयं॥ एलालवंगकर्पूरकंकोल
मिश्रिताभिः। इमा आपः० आचमनीयास्तां जुषतां प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णातु भ
गवान्सांबशिवः सांबशिवाय आचमनीयं स० ततो देवमंत्रैः संस्नाप्य देवि
धुरिति निध्यो नमोऽस्तु नीलग्रीवाय [illegible] ये तिलिंगे प्रतिसरसूत्रं विन्यस्य देवे
न त्वा॥ इमे गंधाः शुभा दिव्याः सर्वगंधैरलंकृताः। पूता ब्रह्म पवित्रेण पूताः
सूर्यस्य रश्मिभिः। पूता इत्यादि पूर्ववत्॥ इमे माल्याः शुभा दिव्याः सर्वमाल्यै
रलंकृताः। पूता ब्रह्म० रश्मिभिः॥ इति पुष्पाणि। वनस्पतिरसो धूपो० गृह्यतां।

(13)

लिंगप्र॰ इति धूपं॥ ज्योतिः शुक्रे च तेजश्च देवानां सततं प्रियः। भास्करः सर्वभूतानां
१२ दीपोयं प्रतिगृ॰ प्रतिगृह्यतामिति दीपं॥ ततो भवाय देवाय॰ शर्वाय देवाय
य॰ ईशानाय देवाय॰ पशुपतये दे॰ रुद्राय देवाय॰ उग्राय देवाय॰ भीमाय
देवाय॰ महते देवाय इति पुष्पाणि समर्प्य भवं देवं तर्पयामि इत्यादि
तर्पणं कृत्वा पवित्रं ते वि॰ स[illegible]तेति पायसं गुडोदनं च निवेद्य भ
वाद्यष्टनामभिः कृसरं कृत्वा भवस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहेत्याद्यष्टभिर्गु
डोदनं कृत्वा भवस्य देवस्य स[illegible]य स्वाहेति हरिद्रोदनं हुत्वा त्र्यंबकं
मा नो महांतं मा न स्तोके आरात्ते गोघ्ने विकिरिद विलोहित सहस्राणि
सहस्रधा इति द्वादशएतैर्हुत्वा शिवाय॰ शंकराय॰ सहमानाय॰ शि १२

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(13A)

निकंठाय० कपर्दिने० तांम्राय० अपगुरमाणाय० हिरण्यबाहवे। सस्पिं
जराय० बभ्लुशाय० हिरंण्याय० इतिजुहुयात्॥ विष्णोतु। दीपांतंकृत्वा
संकर्षणादिद्वादशनामभिः केशवादिभिर्वा द्वादशपुष्पाणि समर्प्य
तैरेव तर्पणं कृत्वा घृतप्लुतपूर्णशरावयुत पायसगुडौदनचित्रौ
दनानि पवित्रं तइति निवेद्य कृसरं इत्येकनाममभिर्जुत्वा लेनैव वास
देवाय० इति कुलानि विष्णोर्नुकं० तदस्य प्रियं। प्रतद्विष्णुः। परोमात्रया।
+ संकर्षणाय० प्रद्युम्नाय० अनिरुद्धाय० गांग्यै० शा र्ङ्गिणे० श्रियै० सर
स्वत्यै० पुष्ट्यै० विष्णवे०४॥ त्रिचक्रमे॥ त्रिर्देवः इतिजुहुयात्॥ ततः

लिगम• स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत्। पूर्वोक्तसर्वहविर्भिर्विष्णवे लिंगा
१३ य वा बलिं दद्यात्। मंत्रस्तु॥ त्वामेकमाद्यं पुरुषं पुराणं रुद्रं शिवं विश्व
स्रजं यजामहे॥ त्वमेव यज्ञो विहितो विधेयस्त्वमात्मनात्मं प्रतिगृह्णीष्व
हव्यं इति॥ विष्णुनुरुद्रं शिवाय मितिपदद्वये नारायणं इति वदेत्॥ ततो
ऽभ्यर्थ्य पर्णे भूर्भुवः स्वरोमिति त्रि[illegible] पुर्णाहुतशेषं निधाय प्रदक्षिणी
कृत्य विश्वभुजे० सर्वभुजे० आत्मने० परमात्मने नमः इति नत्वा अंगु
लीयक कुंडल वस्त्रयुग्मेनाचार्यं पूजयित्वा दश एकां वा गां आचार्या
य दत्वा ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्वा द्वादश ब्राह्मणान्भोजयेदिति बलार्चा १३

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(1KA)

प्रयोगः समाप्तः ॥ ६ ॥ ७ ॥ ॥ भवं देवं शर्वं देवं ईशानं देवं पशुपतिं
देवं रुद्रं देवं उग्रं देवं भीमं देवं महांतं देवं ॥ ६ सं रेण ॥ एवाष्ट देवप
त्नीः ॥ भवस्य देवस्य पत्नीं शर्वस्य देवस्य पत्नीं ईशानस्य देवस्य पत्नीं
पशुपतेर्देवस्य पत्नीं रुद्रस्य देवस्य पत्नीं उग्रस्य देवस्य पत्नीं भीमस्य
देवस्य पत्नीं महतो देवस्य पत्नीं गुडोदनेन । भवादिदेवस्कृतान् ॥ ८ ॥
हरिद्रोदनेन । त्र्यंबकं । रुद्रं ॥ १६ ॥ शिवं । शंकरं । सहमानं । शितिकंठं । क
पर्दिनं । तांम्रं । अपश्चरमाणं । हिरण्यबाहुं । सस्पिंजरं । बभ्लुशं । हिरे
ण्यं । ओदनेन । विष्णुं । केशवं । नारायणं । माधवं । गोविंदं । विष्णुं । म
धुसूदनं । त्रिविक्रमं । वामनं । श्रीधरं । हृषीकेशं । पद्मनाभं । दामोदरं । १ ॥

श्री (15)

लिंग प्रति· १४

हृत्सरेण वासुदेवं। संकर्षणं। प्रद्युम्नं॥ अनिरुद्धं॥ शांतिं। शार्ङ्गियं। श्रियं।
सरस्वतीं। पुष्टिं विष्वक्॥ ७॥ ततः स्विष्टकृत्॥ ८॥ खरेत्युपनाम्ना गंगा
धरेण लिखितं॥ शके १७२२ मार्गशिर्ष वद्य २ श्रीसांबार्पणमस्तु॥ ८॥

१४

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com